

Paleis De Paauw. Geprefabiceerde bouwornamentiek in een Europees dynastieke context.

Huis De Paauw in Wassenaar werd in 1838 als buitenverblijf aangekocht door prins Frederik van Oranje-Nassau (1797-1881) en prinses Louise van Hohenzollern (1808-1870). De belangrijkste transformatie van het huis vond plaats tijdens een bouwcampagne in 1857-1859. Onder leiding van de jonge Berlijnse architect Hermann Wentzel (1820-1889) werd het Hollandse buiten verbouwd tot een paleiscomplex van internationale allure.

Het hoogtepunt van het interieur is de balzaal. Anders dan de cassetteplafonds in deze balzalen van de oudere paleizen Soestdijk, Kneuterdijk en Noordeinde, wordt grote zaal van De Paauw gekenmerkt door een stucfries met hoge sculpturale kwaliteiten. In dit zogenaamde 'kinderfries' worden door putto op luchtige wijze verschillende scènes Griekse en Romeinse ontstaansmythen uitgebeeld.

Dit artikel gaat in op de materiaaltechnische en iconografische oorsprong van de bouwornamenten van De Paauw en plaatst deze in de Europees-dynastieke context.

Het kinderfries bestaat uit gegoten gipsen onderdelen en werd — net als vele andere gipsornamenten in het interieur — vervaardigd in de Berlijnse bouwornamentenfabriek van F. D. Dankberg. De geprefabiceerde gipsornamenten stonden echter niet op zichzelf; in het interieur, exterieur en in het park van De Paauw werden bijvoorbeeld ook in grote getalen gietzinken bouwornamenten en sculpturen toegepast die eveneens uit Berlijn afkomstig waren. Met steun van de koning en door de invloed van K.F. Schinkel was in de Pruisische hoofdstad een bouwpraktijk die werd gekenmerkt door een innige samenwerking tussen verschillende generaties architecten, beeldhouwers en fabrikanten van bouwornamenten. Als loot van de *Schinkelschule* bezat de jonge architect Hermann Wentzel (1820-1889) de architectonisch-artistieke capaciteiten en kennis van de Berlijnse bouwpraktijk om een architectuur te creëren waarbij Frederik en Louise zich thuis voelden en waarmee zij uitdrukking konden geven aan hun verbondenheid met het Pruisische hof, waaraan zij beiden opgroeiden.

Onder F.A. Stüler werkte hij onder andere aan het Neues Museum. Deze context is belangrijk voor een meer volledige de interpretatie van de iconografie van het kinderfries. In het trappenhuis van het Neues Museum was tussen 1846-1860 door W.F. Kaulbach het geschilderde origineel van het kinderfries aangebracht, waar deze een luchtige tegenhanger vormden voor de kolossale muurschilderingen die de geschiedenis van de mensheid toonden De Paauw vormt met haar Berlijnse bouwornamenten een voor Nederland uniek voorbeeld van een geprefabiceerde bouwornamenten in een Europese bouwpraktijk. Het artikel stelt ons ook in staat een vergelijking te maken tussen de midnegentiende-eeuwse bouwpraktijk van Pruisen en Nederland.

Dominique Vermeulen, studeerde bouwkunde aan de TU Delft en Sustainable Architecture & Urbanism aan de Prince's Foundation for Building Community in Londen. Vanaf 2014 is hij werkzaam bij Wevers & Van Luijck - Restauratie-architecten & Bouwhistorici waar hij vanaf 2015 werkt hij aan verschillende restauratieprojecten op Buitenplaats De Paauw in Wassenaar.